

Sipoon Vammaisneuvosto, Toimintasuunnitelma vuosille 2025-2028 - Sibbo Handikappråd, Verksamhetsplan för åren 2025-2028.

Kuntalain 28§ mukaan vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto, ja kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.

Kuntalain mukaan vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

YK:n vammaisten ihmisoikeussopimus määrittää, että vammaisten kanssa on ”neuvoteltava tiiviisti heitä koskevissa asioissa”. Tämä kansainvälinen sopimus sitoo Suomea lain tasoisesti hallinnon kaikilla tasoilla.

Vammaisuus koskettaa niin vastasyntyneitä kuin vanhuksia - kaikenikäisten palveluiden tulisi soveltua myös eri tavoin vammaisille henkilöille, mikä tulisi ottaa suunnittelussa ja palvelumuotoilussa huomioon. Vammaisten tulee myös päästä halutessaan palvelujen pariin ja tilaisuuksiin paikalle, mikä tarkoittaa, että rakennetun ympäristön ja tilojen tulee olla aidosti esteettömiä.

Vammaisneuvosto toimintakautenaan pyrkii luomaan uudelleen toimivat suhteet hallintokuntiin, siten, että vammaisneuvosto pyytää viranhaltijoita esittelemään vammaisneuvostolle asioita niiden valmisteluvaiheessa. Yhteistyön kannalta on tärkeää, että vammaisneuvostolta pyydetään lausuntoja, ja ne merkityksellisesti huomioidaan. Vammaisneuvosto tekee oma-aloitteisesti kannanottoja ajankohtaisista asioista.

Neuvosto kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa mutta tarvittaessa useamminkin. Kokoukset voidaan pitää sekä hybridi, etäkokouksina että perinteisinä kokouksina. Vammaisneuvosto kutsuu kokouksiinsa tarpeen mukaan kunnan viranhaltijoita, eri alojen asiantuntijoita ja alan järjestöjen edustajia.

Sipoon vammaisneuvosto tulisi kutsua mukaan suunnitteluvaiheessa kunnassa laadittaviin suunnitelmiin, jotka vaikuttavat vammaisten ihmisten jokapäiväiseen elämään. Erityisesti seuraavia suunnitelmia laadittaessa:

Strategia, sekä siihen liittyvä toimintasuunnitelma sekä talousarvio. Sipoon vammaisneuvosto tulee antaa lausuntoja Sipoon kunnan lakisääteisistä suunnitelmista, jotta vammaiset ja tukea tarvitsevat ihmiset sekä heidän perheensä tulisivat huomioiduksi kunnan strategiassa ja sen tavoitteissa.

Hyvinvointikertomus Vammaisten monialaisen laajan kokemustiedon tulee näkyä hyvinvointikertomuksessa päätöksenteon tukena.

Kaavoituskatsaus. Kunnan tulee huomioida Sipoon vammaisneuvoston asiantuntemus osana kaavoitustyötä ja siihen liittyvää ympäristösuunnittelua ja yhdyskuntarakentamista, esimerkiksi uusien asumisyksiköiden tai palveluiden sijaintia, ulkoilureittejä yms., jotka myös vaikuttavat vammaisten henkilöiden elämään.

Turvallisuussuunnitelma vammaisneuvoston tulee voida kertoa vammaisten henkilöiden tarpeista erityistilanteissa suunnitelmaa valmistaessa/päivittettäessä.

Vuosina 2025–2028 neuvosto jatkaa keskittymistä erityisesti seuraaviin asioihin:

1. Edistää vammaisille henkilöille sopivien palveluiden kehittämistä yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa.
2. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue. Aktiivinen seuranta ja tarvittaessa otetaan kantaa lausuntoihin.
3. Paikallisen kuntatoiminnan seuraaminen, jotta vammaisten henkilöiden oikeudet toteutuu (Liite 1).
4. Edistää viranomaisten, vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen yhteistoimintaa valtakunnallisesti ja kunnassa.
5. Edistää vammaisten henkilöiden tasa-arvoista osallistumista yhteiskunnan eri toimintoihin kuten kulttuuri- ja harrastustoimintaan, koulutukseen sekä muihin kunnallisiin peruspalveluihin. Erityisesti vammaisten ihmisten yhdenvertaiseen mahdollisuuteen työllistyä.
6. Edistää vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua kunnan päätöksentekoon
7. Seurata vammaisten henkilöiden tarpeiden kehitystä kunnan alueella.
8. Tehdä aloitteita ja esityksiä vammaispalveluiden kehityksestä Sipoon kunnan alueella sekä seurata päätösten täytäntöönpanoa.

9. Antaa lausuntoja kaavoitukseen, katusuunnitteluun, uudisrakentamiseen ja perusparannukseen esteettömyyden näkökulmasta.
10. Edistää Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisia koskevien asioiden tiedottamista vammaispalvelun asiakkaille.
11. Vammaisneuvoston toimintaa tunnetaan huonosti. Vammaisneuvoston tunnettavuuden lisäämiseen ja näkyvyyden parantamiseksi tiedostusta on tehostettava.
12. Laatia vammaisneuvoston edellisen kauden toimintakertomus.
13. Laatia/täydentää vammaisneuvoston seuraavan kauden toimintasuunnitelma.
14. Seurataan kuljetuspalvelujärjestelmän toimivuutta.

Liite 1.

VALTAKUNNALLISEN VAMMAISNEUVOSTON SEURANTALOMAKE
PAIKALLISEN VAMMAISPOLITIIKAN SEURAAMISEEN

Liite 1.

VALTAKUNNALLISEN VAMMAISNEUVOSTON SEURANTALOMAKE PAIKALLISEN VAMMAISPOLITIIKAN SEURAAMISEEN

1. ITSENÄINEN ELÄMÄ

- Perhe-elämä: Saavatko vammaiset henkilöt riittävästi palveluita ja tukitoimia muodostaessaan parisuhdetta ja perustaessaan perhettä? Millaisia palveluita on tarjolla?
- Asuminen: Onko kunnassa riittävästi esteettömiä asuntoja ja saavatko vammaiset ihmiset asumisen tukipalveluita kuten kotipalvelua tai henkilökohtaista apua?
- Liikkuminen: Onko julkinen liikenne esteetöntä ja liikenneinformaatio saavutettavaa? Saavatko vaikeavammaiset henkilöt tarvitsemansa kuljetuspalvelut? Miten eri liikennejärjestelyt on toteutettu?
- Kommunikointi ja tiedonsaanti: Tuetaanko kunnassa tulkkauspalvelun toteuttamista ja edistämistä?

2. YHTEISKUNNALLINEN OSALLISUUS JA OSALLISTUMINEN

- Kansalaisoikeudet: Ovatko äänestystilat esteettömiä ja onko ohjeistus saavutettavaa kaikille äänestäjille?
- Oikeustoimikelpoisuus: Onko kunnassa tarjolla riittävästi edunvalvojan palveluita?
- Itsemääräämisoikeus: Kunnioitetaanko vammaisen ihmisen itsemääräämisoikeutta esimerkiksi asumisen järjestelyssä tai palvelusuunnitelman toteuttamisessa?
- Erityispalvelut ja tukitoimet osallisuuden tukena: Tehdäänkö palvelusuunnitelma viivytyksettä ja toteutetaanko se käytännössä?

3. RAKENNETTU YMPÄRISTÖ

- Uudet rakennukset: Ovatko uudet rakennukset esteettömiä ja otetaanko vammaiset ihmiset mukaan niiden suunnitteluvaiheessa?
- Korjausrakentaminen ja olemassa oleva rakennuskanta: Toteutetaanko korjausrakentamista esteettömästi ja vammaisten ihmisten kokemusasiantuntijuutta käyttäen?

4. LIIKENNEPALVELUT

- Joukkoliikennevälineiden toimivuus: Ovatko joukkoliikennevälineet esteettömiä ja joukkoliikenneinformaatio monimuotoista ja eri aistein saavutettavaa? Miten esteetön joukkoliikenne toimii?
- Matkustajien oikeudet eri liikennemuodoissa: Saavatko vammaiset matkustajat apua ja palveluita eri liikennemuodoissa?
- Taksiliikenne: Onko paikkakunnalla riittävästi esteetöntä taksikalustoa ja onko henkilöstö ammattitaitoista ja asiantuntevaa? Onko tilausjärjestelmä niin monipuolinen, että taksin voi tilata esimerkiksi tekstiviestillä? Onko vaikeavammaisella henkilöllä tarvittaessa mahdollisuus käyttää vakiotaksia?

5. KOULUTUS JA OPISKELU

- Peruskouluopetus: Toteutuuko lähikoulu- ja inklusioperiaate perusopetuksessa ja aamu- ja iltapäivätoiminnassa ja saako vammainen oppilas tarvitsemaansa tukea opiskeluunsa? Onko perusopetuksessa saatavilla riittävästi ammattitaitoisen tulkin palveluita?
- Lukio-opetus ja ammatillinen koulutus: Pääsevätkö vammaiset nuoret oppilaiksi lukioon ja ammatilliseen koulutukseen?
- Korkeakouluopetus: Pääsevätkö vammaiset henkilöt korkeakouluun tai yliopistoon?
- Elinikäinen oppiminen: Toteutuvatko vammaisten henkilöiden mahdollisuudet jatko-, täydennys- ja uudelleen koulutautumiseen sekä opiskeluun kansalais- ja työväenopistoissa?

6. TYÖ

- Työllistyminen: Ovatko vammaiset henkilöt työllistyneet ja toteutuvatko vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevat palvelut ja neuvonta?
- Työn tekeminen: Toteutuvatko työolosuhteiden järjestelytuki ja tulkkauspalvelut asianmukaisesti ja tiedotetaanko niistä riittävästi?

7. TERVEYDENHUOLTO JA KUNTOUTUS

- Terveystieteiden huolto: Ovatko terveydenhuollon toimipaikat esteettömiä ja ovatko tiedottaminen ja ajanvarausjärjestelmät saavutettavia myös vammaisille henkilöille?
- Kuntoutus: Saavatko vammaiset henkilöt tarvitsemiaan kuntoutus- ja apuvälinepalveluita?

8. SOSIAALITURVA

- Toimeentulon turva työvoiman ulkopuolella oleville ja muille heikossa taloudellisessa asemassa oleville vammaisille henkilöille: Saavatko vammaiset henkilöt tarvitsemansa sosiaalietuudet ja tiedotetaanko niistä saavutettavasti ja monikanavaisesti?
- Riskitapahtumien rajauserusteet ja korvauskäytännöt: Saavatko vammaiset henkilöt haluamiaan vakuutuksia yhdenvertaisesti?

9. OIKEUSTURVA, TURVALLISUUS JA KOSKEMATTOMUUS

- Syrjinnän vastaiset oikeussuojakeinot: Tunnistaako poliisi vammaisiin henkilöihin kohdistuvaa syrjintää?
- Vammaisten henkilöiden muita suurempi haavoittuvuus ja alttius joutua hyväksikäytön ja väkivallan uhriksi: Toimiiko oikeuslaitos esteettömästi ja saavutettavasti?
- Yhteiskunnalliset häiriö- ja kriisitilanteet: Onko vammaiset ihmiset otettu huomioon julkisten tilojen turvallisuus ja pelastuskysymyksissä sekä häiriö- ja kriisitilanteista tiedottamisessa?
- Kansainväliset kriisitilanteet ja humanitaarinen apu: Onko vammaisten ihmisten suojelun ja turvallisuuden tarve huomioitu laajoissa kansainvälisissä hätä- ja kriisitilanteissa?

10. LIIKUNTA- JA KULTTUURIPALVELUT

- Toteutuvatko liikuntapalvelut esteettömästi ja saavutettavasti?
- Taide- ja kulttuuripalvelut: Onko vammaisilla henkilöillä yhdenvertaiset mahdollisuudet toimia sekä taiteen ja kulttuurin kokijoina että tekijöinä?
 - Kirjastopalvelut: Ovatko kirjastotilat ja -autot esteettömiä ja kirjastopalvelut saavutettavissa?

11. VAMMAISTEN HENKILÖIDEN KOHTAAMA SYRJINTÄ

- Ehkäistäänkö vammaisiin ihmisiin kohdistuvaa syrjintää ja tiedotetaanko vammaisten ihmisten oikeuksista alueen hallinnossa toimiville sekä alueen asukkaille.

12. TIETOPOHJA

- Sisältääkö paikallisesti tuotettu tilastoaineisto tietoja vammaisista ihmisistä?

13. VEROTUEN KORVAAMINEN SUORALLA MÄÄRÄRAHATUELLA

- Kohdennetaanko kunnassa verotuloja aktiivisen vammaispolitiikan toteuttamiseen?

14. KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista: Tiedottaako kunnallinen vammaisneuvosto yleissopimuksen sisällöstä ja velvoitteista julkisen hallinnon toimijoille ja asukkaille?
- Vammaispolitiikka kansainvälisen yhteistyön läpileikkaavana teemana: Ovatko kunnan/alueen julkisen hallinnon toimijat ja yksityinen sektori sisällyttäneet vammaispoliittisen näkökulman YK:n yleissopimuksen hengessä omiin ohjeistuksiinsa ja toimintakulttuuriinsa?